

Suvestinė redakcija nuo 2021-11-01

Nutarimas paskelbtas: TAR 2019-05-15, i. k. 2019-07710

LIETUVOS BANKO VALDYBA

**NUTARIMAS
DĖL FINANSŲ RINKOS DALYVIŲ ELGSENOS, TIRIAMOS ATLIEKANT
BANDOMUOSIUS FINANSINIŲ PASLAUGŲ AR PRODUKTŲ PIRKIMUS, VERTINIMO
NUOSTATŲ PATVIRTINIMO**

2019 m. gegužės 14 d. Nr. 03-101
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 42 straipsnio 4 dalies 1 ir 4 punktais, Lietuvos banko valdyba **n u t a r i a**:

Patvirtinti Finansų rinkos dalyvių elgsenos, tiriamos atliekant bandomuosius finansinių paslaugų ar produktų pirkimus, vertinimo nuostatus (pridedama).

Valdybos pirmininkas

Vitas Vasiliauskas

FINANSŲ RINKOS DALYVIŲ ELGSENOS, TIRIAMOS ATLIEKANT BANDOMUOSIUS FINANSINIŲ PASLAUGŲ AR PRODUKTŲ PIRKIMUS, VERTINIMO NUOSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Finansų rinkos dalyvių elgsenos, tiriamos atliekant bandomuosius finansinių paslaugų ar produktų pirkimus, vertinimo nuostatuose (toliau – Nuostatai) nustatyta finansų rinkos dalyvių elgsenos, tiriamos atliekant bandomuosius finansinių paslaugų ar produktų pirkimus, vertinimo (toliau – vertinimas) tikslai, organizavimo tvarka, atlikimo principai, asmenų, atliekančių vertinimą, pareigos, taip pat vertinimo metu gautos informacijos panaudojimo tvarka.

2. Vertinimas suprantamas kaip veiksmų, skirtų Nuostatų II skyriuje nustatytiems tikslams pasiekti, visuma.

3. Vertinimu nelaikomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 42 straipsnio 4 dalies 3 punktu atliekami patikrinimai (inspektavimai, tyrimai, vizitai), taip pat Lietuvos banko tarnautojų atliekama dokumentinė priežiūra, kurios metu analizuojama Lietuvos banko turima informacija ir atliekama Lietuvos banko priežiūrimo finansų rinkos dalyvio veiklos stebėseną ar kiti įprasti priežiūros veiksmai.

4. Vertinimas atliekamas dėl priežiūrimų finansų rinkos dalyvių ar kitų asmenų (toliau – finansų rinkos dalyviai) teikiamų ar siūlomų finansinių paslaugų arba produktų, įskaitant draudimo ir pensijų kaupimo paslaugas ir produktus, (toliau – finansinės paslaugos).

5. Vertinimui atlikti Lietuvos bankas gali pasitelkti kitus fizinius ir (arba) juridinius asmenis (toliau – kiti asmenys).

6. Nuostatuose vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos banko įstatyme ir kituose finansų rinką reglamentuojančiuose teisės aktuose.

II SKYRIUS VERTINIMO TIKSLAI

7. Vertinimas yra būdas informacijai apie finansų rinkos dalyvių elgseną gauti, kai teikiamos finansinės paslaugos. Vertinimo metu Lietuvos banko tarnautojai arba kiti asmenys ar jų atstovai veikia kaip potencialūs ar esami finansų rinkos dalyvių klientai (toliau – vertinimą atliekantys asmenys) ir pagal iš anksto parengtą scenarijų ir (arba) klausimyną (-us) renka Lietuvos banko nurodytą informaciją bei pateikia Lietuvos bankui išsamią gautos informacijos ir jos vertinimo ataskaitą.

8. Vertinimo metu realus pirkimas gali būti neatliekamas, t. y. sutartis dėl finansinės paslaugos gali būti nesudaroma. Tokiu atveju vertinama finansų rinkos dalyvio elgsena iki sutarties su klientu sudarymo momento. Pirkimas taip pat gali būti neatliekamas, kai vertinimą atlieka jau esamas finansų rinkos dalyvio klientas.

9. Lietuvos bankas gali nuspręsti atlikti vertinimą, siekdamas:

9.1. atlikti išsamią potencialiai rizikingiausių finansinių paslaugų teikimo procesų atitikties teisės aktų reikalavimams analizę;

9.2. nustatyti finansinių paslaugų teikimo sritis, kuriose dažniausiai pasitaiko teisės aktų pažeidimų;

9.3. įvertinti, kaip finansų rinkos dalyviai įgyvendino neseniai įsigaliojusių teisės aktų ar jų pakeitimų reikalavimus;

9.4. taip pat kitais atvejais, kai vertinimas reikalingas Lietuvos banko finansų rinkos priežiūros funkcijoms vykdyti.

III SKYRIUS VERTINIMO ORGANIZAVIMAS

10. Vertinimą sudaro šie etapai:
 - 10.1. sprendimas dėl vertinimo atlikimo;
 - 10.2. konkretaus vertinimo tikslo, objekto, vertinamų finansų rinkos dalyvių ir vertinimo apimties nustatymas;
 - 10.3. vertinimo scenarijaus ir (arba) klausimyno (-ų) parengimas;
 - 10.4. jeigu vertinimui atlikti nusprendžiama pasitelkti kitus asmenis: kitų asmenų atranka, sutarčių su kitais asmenimis ir jų atstovais sudarymas ir, jeigu reikia, – kitų asmenų mokymas;
 - 10.5. informacijos rinkimas, klausimyno pildymas;
 - 10.6. vertinimo metu surinktos informacijos sisteminimas ir analizė;
 - 10.7. vertinimo išvados parengimas;
 - 10.8. Lietuvos banko sprendimas dėl vertinimo metu gautos informacijos panaudojimo.
11. Nuostatų 10.3, 10.5, 10.6 ir 10.7 papunkčiuose nurodyti veiksmai gali būti atliekami Lietuvos banko pasitelktų kitų asmenų.
12. Sprendimas dėl vertinimo atlikimo įforminamas Lietuvos banko valdybos pirmininko įsakymu arba finansų rinkos priežiūros funkciją vykdančio Lietuvos banko struktūrinio padalinio direktoriaus potvarkiu, kuriuose taip pat nurodomas vertinimo tikslas, objektas, vertinami finansų rinkos dalyviai, atlikimo terminas, už vertinimo organizavimą atsakingas (-i) tarnautojas (-ai) ir kita informacija, jei jos reikia. Lietuvos banko valdybos pirmininko įsakymu pradedamas vertinimas, kurį organizuoti ar vykdyti įgaliojami kelių Lietuvos banko struktūrinių padalinių tarnautojai.

Punkto pakeitimai:

Nr. [03-187](#), 2021-10-25, paskelbta TAR 2021-10-27, i. k. 2021-22325

13. Vertinimo veiksmų, numatytų Nuostatų 10.5–10.7 papunkčiuose, terminas gali trukti ne ilgiau kaip 90 kalendorinių dienų. Šis terminas gali būti pratęstas motyvuotu Lietuvos banko sprendimu dėl vertinimo atlikimo vieną arba daugiau kartų dėl atliekamo vertinimo sudėtingumo, didelės apimties, kitų asmenų vėlavimo pateikti reikalaujamus duomenis arba kitų objektyvių priežasčių.

14. Vertinimo išvados parengimas laikomas vertinimo pabaiga.

IV SKYRIUS VERTINIMO ATLIKIMO PRINCIPAI

15. Vertinimas gali būti atliekamas finansų rinkos dalyvių paslaugų teikimo vietose vertinimą atliekantiems asmenims atvykus fiziškai, susisiekiant telefonu arba kitomis ryšio priemonėmis.

16. Apie atliekamą vertinimą finansų rinkos dalyviai neinformuojami.

17. Nustatant vertinimo apimtį, turi būti:

17.1. parenkamas proporcingas vertinamų finansų rinkos dalyvių kiekis – toks, kuris būtų tinkamas ir pakankamas vertinimo tikslams pasiekti. Šis principas netaikomas, jeigu vertinamas tik vienas finansų rinkos dalyvis;

17.2. atsižvelgiama į finansų rinkos dalyvių paslaugų teikimo vietas, pasirinktinai numatomas vertinimui reikalingos informacijos rinkimas keliuose iš jų.

18. Vertinimo scenarijus ir klausimynas (-ai) turi būti parengti vadovaujantis šiais principais:

18.1. teisėtumo principu – scenarijus ir klausimynas (-ai) turi būti sudaryti taip, kad vertinimą atliekantis asmuo nebūtų skatinamas elgtis neteisėtai, taip pat neskatintų ir neprovokuotų neteisėto finansų rinkos dalyvio darbuotojų elgesio;

18.2. tinkamumo principu – scenarijus ir klausimynas (-ai) laikomi tinkamais, jeigu jais vadovaujantis gali būti surinkta konkreti ir vertinimo objektu esanti informacija;

18.3. objektyvumo principu – klausimynas (-ai) turi būti pagrįstas objektyviais klausimais, kurių tikslas – surinkti faktinę informaciją;

18.4. patikimumo principu – scenarijus ir klausimynas (-ai) laikomi patikimais, jeigu jie yra realistiški, leidžiantys imituoti natūralų kliento elgesį konkrečioje tiriamoje situacijoje;

18.5. praktiškumo principu – scenarijaus ir klausimyno (-ų) praktiškumą užtikrina jų paprastumas, trumpumas ir reali galimybė laikytis užduoties; informacijos rinkimo scenarijus turi būti trumpas ir nesudėtingas, atsižvelgiant į tai, kad vertinimo metu gautą žodinę informaciją jį atliekantis asmuo turi prisiminti tol, kol turės galimybę užpildyti klausimyną;

18.6. vertinimą atliekančių asmenų saugumo principu – turi būti užtikrintas vertinimą atliekančių asmenų fizinis saugumas, esant poreikiui, būtina imtis atsargumo priemonių siekiant apsaugoti juos nuo neigiamo finansų rinkos dalyvio įvertinimo padarinių.

V SKYRIUS

ASMENŲ, ATLIEKANČIŲ VERTINIMĄ, PAREIGOS

19. Vertinimą atliekantys asmenys turi vadovautis sąžiningumo, objektyvumo, profesionalumo, teisėtumo, konfidencialumo, Lietuvos banko ir vertinamų finansų rinkos dalyvių interesų paisymo principais, taip pat privalo vykdyti Lietuvos banko įstatyme, Nuostatuose ir kituose teisės aktuose bei sutartyse nustatytas pareigas, gerbti ir saugoti vertinamų finansų rinkos dalyvių nuosavybę, kitas teises bei teisėtus interesus ir vykdyti šias pareigas:

19.1. vertinimą atlikti tiksliai vadovaujantis vertinimo scenarijumi, klausimynu (-ais) ir visais kitais konkrečaus vertinimo dokumentais;

19.2. neatskleisti informacijos apie atliekamą vertinimą nei finansų rinkos dalyviui, nei kitiems tretiesiems asmenims;

19.3. vertinimo metu jokiose situacijose, įskaitant (bet tuo neapsiribojant) draugiškus pokalbius, susitikimus, neprašyti ir neįkalbinėti finansų rinkos dalyvių darbuotojų sulaužyti jų pačių ar finansų rinkos dalyvių sudarytus konfidencialumo susitarimus;

19.4. vengti bet kokio interesų konflikto, galinčio trukdyti tinkamai atlikti vertinimą (pvz., informaciją renkantis asmuo ar jo giminaitis yra tiriamo finansų rinkos dalyvio akcininkas, savininkas, darbuotojas, buvęs darbuotojas, jei nuo jo darbo santykių pasibaigimo tiriamame finansų rinkos dalyvyje dienos nepraėjo 2 metai ar pan.);

19.5. vertinimo metu laikytis visų Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimų ir nesiimti jokių neteisėtų veiksmų, taip pat neprovokuoti ir kitaip neskatinti vertinamų finansų rinkos dalyvių neteisėtų veiksmų;

19.6. vertinimą atlikti tik nurodytose vietose;

19.7. vertinimo metu netrukdyti normaliai finansų rinkos dalyvio verslo (darbo) proceso eigai, t. y. elgtis korektiškai, neatlikti neaptartų nereikalingų veiksmų ir pan.;

19.8. kuo išsamiau surinkti klausimyne (-uose) nurodytą informaciją, į klausimus atsakyti tik vadovaujantis informacija, gauta vertinimo metu, neteikti tikrovės neatitinkančios informacijos ir pateikti tik tikslią bei teisingą informaciją. Į visus klausimyne (-uose) pateiktus klausimus atsakyti aiškiai, konkrečiai ir logiškai. Pabaigus rinkti informaciją, klausimyną (-us) užpildyti kaip galima greičiau, tačiau ne vėliau kaip per 5 (penkias) darbo dienas. Klausimynas negali būti pildomas tiriamo finansų rinkos dalyvio ar jo darbuotojų akivaizdoje.

VI SKYRIUS

VERTINIMO METU SURINKTOS INFORMACIJOS PANAUDOJIMAS

20. Remdamasis vertinimo metu surinkta informacija, Lietuvos bankas gali nuspręsti:
- 20.1. rengti ir skelbti apibendrintas vertinimų apžvalgas;
 - 20.2. apie atliktą vertinimą ir jo rezultatus informuoti finansų rinkos dalyvį, kurio veikla buvo vertinama;
 - 20.3. konsultuoti arba teikti metodinę pagalbą finansų rinkos dalyviui (-iams), kurio (-ių) veikla buvo vertinama;
 - 20.4. išleisti rekomendacijas ar geros praktikos pavyzdžius;
 - 20.5. inicijuoti finansų rinkos dalyvio patikrinimą;
 - 20.6. finansų rinką reglamentuojančiuose įstatymuose nustatytais pagrindais duoti privalomus nurodymus ar vertinimo rezultatus panaudoti kitiems su finansų rinkos priežiūra susijusiems veiksams atlikti, siekiant užkirsti kelią galimiems finansų rinką reglamentuojančių teisės aktų pažeidimams.
21. Vertinimo metu gauta informacija negali būti pagrindas taikyti poveikio priemonės.
-

Pakeitimai:

1.
Lietuvos bankas, Nutarimas
Nr. [03-187](#), 2021-10-25, paskelbta TAR 2021-10-27, i. k. 2021-22325
Dėl Lietuvos banko valdybos 2019 m. gegužės 14 d. nutarimo Nr. 03-101 „Dėl Finansų rinkos dalyvių elgsenos, tiriamos atliekant bandomuosius finansinių paslaugų ar produktų pirkimus, vertinimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo